

Datum

2025-12-05

Adress

205 80 Malmö

Diarienummer

ASN-2025-20620

Yttrande

Till

Stadskontoret

Remiss Justitiedepartementet - Migrations- och asylpakten (Ds 2025:30) STK-2025-1771

Arbetsmarknads- och socialförvaltningen beslutar att lämna följande yttrande:

Yttrande

Konsekvenser avseende behovet av snabbare processer för att utse gode män och fler utbildade gode män, krav på att gode män ska ha ökad kompetens i asylprocess, barns rättigheter och EU:s nya regelverk.

Det skulle innebära svårigheter för överförmyndanden att utse företrädare enligt screeningförfordningen och Eurodacförfordningen då det kräver jourverksamhet och tillgång till ideella ställföreträdare som kan åta sig uppdrag när som helst under dygnet. Enligt förslag bör anställd på socialtjänsten inom ramen för social jour kunna uppfylla de krav som ställs på den person som ska värna om barnets bästa och allmänna välbefinnande vid screeningen och när biometriska uppgifter tas. Att en person inom social jour förordnas som företrädare är inte lämpligt, bl.a. pga. oklarheter kring ersättning och tillsyn.

Förslaget som syftar till att åstadkomma ett snabbt och effektivt förfarande kan inte anses förenligt med artikel 12 i barnkonventionen då barnet inte får tillfälle att beredas möjlighet att höras inför beslut om förordnande av företrädare.

Det kommer att krävas stora resurser för att rekrytera ideella ställföreträdare med den kunskap som krävs enligt asylprocedurförfordningen och asyl- och migrationshanteringsförfordningen. Personer med denna kunskap är oftast utbildade jurister med erfarenhet inom migrationsrätt, som troligtvis inte har ett intresse av att även ansvara för barnets välbefinnande och sköta kontakter med skola etc. För att locka sådana ställföreträdare hade överförmyndarnämnden behövt erbjuda ett betydligt högre arvode vilket hade inneburit ökade kostnader. Om kunskapskravet sätts relativt lågt kan det innebära att barnet lider rättsförlust vid asylprocessen, till skillnad från om barnet har ett offentligt biträde i asylprocessen.

Överförmyndaren ska enligt 19 kap. 18 § föräldrabalken ansvara för att gode män och förvaltare erbjuds den utbildning som behövs. Med lagförslaget (1 b § lag om god man för ensamkommande barn) innebär det att överförmyndarnämnden har ansvar att erbjuda utbildning om bland annat omhändertagande av underåriga och deras särskilda behov samt inom migrationsrätt. Det kommer även att kräva utökade kunskaper hos överförmyndarnämnden för att kunna utföra tillfredsställande tillsyn över dessa företrädare. Detta skulle innebära resurskrävande insatser, trots att kommunerna inte tilldelas ytterligare medel.

”Det följer också direkt av förordningen att den tillfälliga företrädarens uppdrag är avslutat när en ordinarie företrädare är utsedd enligt artikel 23.2 b. Det krävs således inte någon nationell bestämmelse om entledigande av den tillfälliga företrädaren.” (sid. 1007).

Tillfälliga uppdrag kommer att leda till fler sluträkningar. Avsaknad av beslut om entledigande av en tillfällig företrädare kan innebära oklarheter i vilken period som ska slutredovisas.

Ekonomiska konsekvenser för kommuner

I exempelvis utredningens konsekvensanalys beskrivs att förslagen inte bedöms medföra några ekonomiska konsekvenser för kommunerna. Förvaltningen menar att de ekonomiska konsekvenserna för kommunerna inte utvecklas tillräckligt i utredningen och är fortsatt oklara.

Konsekvenser för barns rättigheter

Under senare år har ett stort antal lagstiftningsåtgärder inom migrationsområdet som berör barn föreslagits och även genomförts även på nationell nivå, vilket gör det svårt att överblicka helhetseffekten för barns rättigheter.

Avseende informationsdelning och ökad uppgiftsskyldighet för regionerna har nämnden redan tidigare varit skyldig att lämna uppgifter för att kunna göra en ålderbedömning vilket tydliggörs genom en ny paragraf i förslaget. Trots vissa ändringar exempelvis vad gäller tydligare regler om åldersbedömning, rätt till information på ett språk och en form som är anpassad efter barnets ålder samt krav på att intervjuer ska genomföras under trygga och barnanpassade former, finns också risker vad gäller den praktiska tillämpningen av barnets rättigheter. Exempel:

- Barn kan hållas i förvarsliknande miljöer och förlora tillgång till skola, hälso- och sjukvård och en trygg vardag.

- Risk för att insamling och hantering av biometriska data utgör en inskränkning av rätten till skydd för privatliv och integritet för både barn och vuxna. Det går att ifrågasätta huruvida dessa uppgifter ska samlas in från barn redan från sex års ålder. Särskilt då det saknas ett tydligt säkerställande kring att inget psykiskt eller fysiskt tvång ska användas vid insamling av personuppgifter samt att uppgifterna också ska kunna delas mellan medlemsländer samt användas i brottsförebyggande syfte.

Konsekvenser utifrån jämställdhet och risk för ökad utsatthet för våld, exploatering och människohandel av flickor och kvinnor

Standardiserade gränsrutiner riskerar att dölja könsspecifika skyddsbehov vilket kan leda till att det blir svårare för kvinnor och flickor att få sina skyddsskäl synliggjorda och erkända.

Bristande konsekvensanalyser utifrån mänskliga rättigheter

Varken EU-pakten eller nationella lagförslag utvärderas tillräckligt utifrån konsekvenser för mänskliga rättigheter. Det kan leda till att nämnden och andra samhällsaktörer får ökade krav på sig men bristande förutsättningar att utgöra ett socialt skyddsnät och säkerställa en skälig levnadsstandard.

Risk för ökad användning av förvar och längre vistelsetid i förvar och gränzoner

De nya gränsförfarandena innebär att fler människor, inklusive barn och barnfamiljer, kan hållas i förvarsliknande miljöer under lång tid. Det kan leda till att rättigheter för dessa grupper inte tillgodoses. Förfarandet med screening och förvar kan bidra till ökad utsatthet och otrygga sammanhang och miljöer både för barnen och för föräldrar vilket kan innebära att det uppstår ett ökat behov av stöd och insatser från socialtjänsten. Exempel på konsekvenser:

- Sämre tillgång till vård, stöd och trygga boendemiljöer, särskilt för barn, personer med funktionsnedsättning, hbtqi-personer och andra sårbara grupper.
- Ökad risk för våld, trakasserier och utsatthet, särskilt för kvinnor, flickor och hbtqi-personer.
- Personer med funktionsnedsättning riskerar att inte få nödvändiga hjälpmedel eller anpassningar.

Förvaltningsdirektör

Britt-Marie Pettersson

